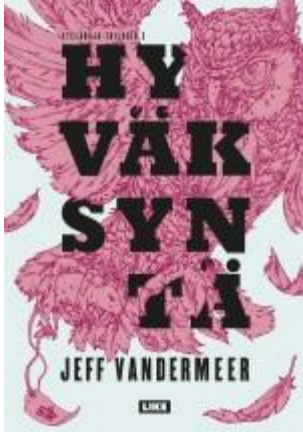

Jeff VanderMeer: Hyväksyntä

NASTI RINGS 11.3.2016

Jeff VanderMeerin Eteläraja-trilogian päätösosa, *Hyväksyntä*, yhdistää mosaiikkimaisesti trilogian suuret tarinalinjat. Teos avautuu moniäänisenä ja -näkökulmaisena usean kertojan kautta kerrottuna päätösosan tuodessa yhteen Eteläraja-virastosta kadonneen Johtajan, *Hallinnassa* kerrontaa fokalisoineen Controlin, Haamulinnun, X-alueella majakanvartijana toimineen Saulin sekä *Hävityksestä* tutun biologin äänet. Tarina etenee useassa aikatasossa, yhdistellen palasia kustakin tarinalinjasta ja hahmottaen näin suurempaa kuvaa X-aluetta ympäröivästä mysteeristä. Teoksen äärellä kysyy itseltään, minä kaikkena ymmärrämme tietoisuuden? Missä menevät käsityskykymme rajat? Mitä tarvittaisiin havahduttamaan meidät näkemään ymmärryksemme vajavaisuus, tietomme hapuilevuus ja oletuksemme yksipuolisuus?

Kunkin hahmon tarina luotaa tapoja, joilla kertojan elämä on kietoutunut mahdottoman X-alueen olemassa oloon ja arvoitukseen. Tarinalinjoista muodostuu ilmava, hengittävä kudelman, jossa menneisyys yhdistyy nykyisyyteen. Saulin katkelmat sijoittuvat aikaan ennen X-alueen puhkeamista, valottaen sen syntyä ja majakan roolia suhteessa alueeseen. Controlin ja Haamulinnun katkelmat jatkavat kronologisesti siitä, mihin tarina *Hallinnassa* jäi. Johtaja taas tuntuu leijailevan jossain näiden kahden aikatason välillä, maalailien kuvaa ajasta X-alueen synnyn jälkeen aina aikaan, jolloin kahdestoista retkikunta astui alueelle.

Kertojien näkökulmat heijastavat erilaisia puolia X-alueesta lukijan koettavaksi. Tarinalinjojen välillä kulkee säikeitä ja ne risteilevät lukijan mielessä punoen kokonaisuutta tiiviimmäksi tarinan vyöryessä eteenpäin. Saulin tarina punoutuu yhteen Johtajan oman kanssa, sillä tämä pyörii lapsena majakanvartijan

seurassa ja muistelee tarinalinjassaan tuota jämerää, mutta lempeää miestä. Control ja Haamulintu heijastelevat toisiaan kulkiessaan yhdessä X-alueella ja pohtiessaan omaa olemistaan suhteessa alueeseen ja sen ihon alle puskevaan muutosvoimaan. Kummankin näkökulma X-alueeseen on henkilökohtainen, lähes intiimi. Control pyristelee sen liikkeelle sysäämien muutosten kourissa ja Haamulintu kokee olevansa syntyisin alueesta.

Kertojan vaihtumisen lisäksi VanderMeer käyttää useita kerronnan muotoja. Sekoittaen kolmannen ja ensimmäisen persoonan kerrontaa sekä sinä-kerrontaa, VanderMeer lisää moniäänisyyden tuntua. Erityisesti huomion kiinnittää Eteläraja-viraston entinen johtaja, joka kertoo tarinaansa sinä-muodossa. Tämä luo Johtajan katkelmiin etäännyttävän, joskin hieman haikean tunnelman, sillä sinä-kerronnan luonnottomuus toimii kylmäävällä tavalla X-alueella loppunsa kohdanneen ja sieltä muuttuneena palanneen Johtajan äänessä.

Tällainen moniääninen kerronta tuntuu sanovan, ettei ymmärrys ole saavutettavissa vain yhdestä rajoittuneesta näkökulmasta käsin, vaan tarvitaan yli ajan, paikan ja yksilön mielen laajenevaa katsetta ja käsitystä, jotta voidaan saavuttaa ymmärrys todellisuudesta. Kerronnan paloista rakentuu kokonaisuus, mutta kokonaisuutta ei voi nähdä paloista, ellei niitä saata toistensa yhteyteen.

Kautta trilogian motiiveina pysyvät majakka, topografinen poikkeama eli torni sekä kirjoitus tornin seinämässä. X-alueen majakka ja maahan työntyvä torni toimivat kiinnekohtina heti ensimmäisen osan alusta lähtien. Ne sysäävät kahdennentoista retkikunnan toiminnan liikkeelle ja esiintyvät sen jälkeen toistuvasti jokaisessa teoksessa. Torni ja majakka asettuvat toistensa vastakohtiksi, kuin kahdeksi navaksi, joiden välille syntynyt jännite pitää X-aluetta verhoavaa mysteeriä sähköisenä. Torni ja majakka yhtä aikaa sekä hylkivät että kiskovat toisiaan puoleensa kertojien mielissä. Ne liittyvät yhteen jollain käsittämättömällä, vaistonvaraisella tavalla.

Nämä kaksi maamerkkiä tuntuvat kääntäneen toistensa merkitykset nurin. Siinä missä majakka yleensä nähdään toivon ja johdatuksen symbolina, muuttuu se trilogiassa toivottomuuden ja eksymisen fyysiseksi ilmentymäksi. Majakasta ei löydy pelastusta, ainoastaan kamppailun jälkiä ja kasa mätäneviä muistikirjoja. Se tuntuu ilmentävän X-alueen tutkimista, joka on harhailua vailla suuntaa ja varmuutta ja jossa kaikki entinen on syytä jättää taakseen.

Tumma, musta ja uhkaava mutta kiehtova torni on vastakohta pystyyn kuolleelle, hyljätylle majakalle. Torni työntyy maahan orgaanisena ja hengittävänä. Se on jotain X-alueen luomaa, ympäristönsä kiinteänä osana kuuluvaa, jolla on voima muovata elämää ja ympäristöään. Torni ilmentää alue

X:n voimaa vertautuessaan ihmisen rakentamaan majakkaan, joka kumisee runneltuna tyhjyyttään.

Tornin seinämässä kasvava elävä kirjoitus kulkee mukana kautta trilogian. Se kopioidaan Johtajan työhuoneen ja kodin seiniin ja sen sanat ujuttautuvat hahmojen mieliin, jääden vaivaamaan ja hiertämään. Päätymätön lause, joka soljuu viehättävänä ja pyörryttävänä sekä oudon vahvana, mutta merkityksessään sekavana, saa syntynsä trilogian päätösosassa. Sanoissa on jotain pahaenteisenä kumisevaa, josta on vaikea saada kiinni, mutta joka jää elämään lukijan mieleen vahvana tunteena.

Eteläraja-trilogia loppuu yllättävään haikeuteen. *Hyväksynnän* tarinalinjojen kudelmaa ei päätellä, mitään määritelmää ei lyödä lukkoon eikä valeta totuudeksi. Vaikka usean näkökulman yhteen nivoutuminen auttaa ymmärtämään alue X:n olemusta, ei täydellistä ymmärrystä saavuteta lopussakaan. Jäljelle jää vain vahva vaikutelma ja tunnelma. Väkevä, hieman häilyvärajainen vaikutelma jostain perustavanlaatuisesta muutoksesta, väistämättömyydestä. Samanlaisen vaikutelman jättää jälkeensä alue X.

Jeff VanderMeer, *Hyväksyntä*, suom. Einari Aaltonen, Like 2016